

моніторингових систем з ідентифікації соціальних загальнонаціональних, трудових та індивідуальних соціальних ризиків; підтримка та координація створення соціальних підприємств і організація їх взаємодії; вживання заходів щодо ознайомлення населення з існуючими соціальними ризиками та засобами протидії їм на індивідуальному, національному та груповому рівнях на підставі засобів соціального маркетингу, реклами; формування та підтримка розвитку національних сучасних форм соціальної економіки на мікрорівні, соціально відповідального бізнесу та соціального підприємництва; формування інститутів взаємодії державної влади, бізнесу та суспільних організацій з розвитку галузей соціальної інфраструктури та соціального захисту населення та ринку соціальних послуг.

У сучасних умовах формування сфери соціального захисту малозабезпечених громадян і сімей у державі продовжує здійснюватись екстенсивним шляхом. У результаті вона є недостатньо ефективною та занадто дорогою для держави.

Соціальні гарантії та пільги мають велике соціальне значення, оскільки компенсують населенню низьку заробітну плату, недоліки системи пенсійного забезпечення, але їх подальше розширення не вирішує соціальних проблем. Фінансування соціальних допоміг на сьогоднішній день є нераціональним. Чимала частина коштів не досягає своїх цілей. Це свідчить про те, що спроби вирішити соціальні питання виключно через збільшення фінансування є безперспективними. Необхідно розробити нову стратегію надання соціальної допомоги або стратегію створення та підтримки соціальної економіки в нашій державі за допомогою об'єднання державної допомоги та самопомоги на підставі соціальних підприємств. Створення соціальних підприємств, у свою чергу, значно допоможе працевлаштувати велику кількість населення та розширити соціальні послуги.

Тому сьогодні почали з'являтися та розвиватися такі форми соціальної економіки, як соціальні рухи, соціальна відповідальність бізнесу та соціальні підприємства, які надають допомогу в пошуках нових робочих місць для безробітних та малозабезпечених сімей, а також беруть на себе соціальний захист такого населення, тим самим допомагаючи державі вирішувати соціальні питання в країні.

На даному етапі розвитку світової спільноти все більше уваги приділяється ролі соціальної відповідальності бізнесу (СВБ) у розвитку суспільства. В органах державної влади з'являються посади міністрів з проблем корпоративної соціальної відповідальності. У Європі 2005 рік було оголошено роком соціальної відповідальності бізнесу. В Україні ці процеси тільки почалися і потребують науково-методичного осмислення та практичної перевірки.

Відповідальність бізнесу найчастіше розуміється як створенням робочих місць, гідних умов праці та її оплати. У європейській моделі бізнес платить дуже великі податки, а держава, у свою чергу, використовує ці кошти на реалізацію соціальних потреб населення. Найбільш поширені сфери проявів ініціатив бізнесу – це економіка, зайнятість, охорона навколишнього середовища та соціальні програми.

Поліна ЮР'ЄВА

Національний університет державної податкової служби України, м. Ірпінь

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ТОРГОВЕЛЬНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

Активізація та збільшення масштабів торговельної сфери є необхідною умовою забезпечення сталого економічного розвитку України. Однак, цей процес пов'язаний з певними труднощами, що зумовлені, передусім, послабленням державно-управлінських функцій. Йдеться також про брак системи державних органів і недержавних інститутів, здатних у взаємодії й координації ефективно реалізовувати завдання торговельної політики. Внаслідок цього в її розвитку спостерігаються такі негативні тенденції та явища як деформації та диспропорції торговельної мережі, територіальна та регіональна диференціація рівнів споживання, експансія міжнародних торговельних операторів,

тінізація торговельної діяльності, недобросовісна конкуренція, імпортозалежність внутрішнього товарного ринку тощо.

Проблеми формування та функціонування інституційної інфраструктури торговельної сфери в Україні знайшли відображення у роботах таких вчених як В. Апопій, Т. Васильців, Н. Заярна, В. Лагітун, А. Летенко, Л. Лігоненко, С. Лихолат, А. Мазаракі, Н. Міценко, В. Хасанова та інші. Проте поглиблення ринкових процесів, інтеграція у світовий економічний простір, глобалізація товарних ринків, світова економічна рецесія зумовлюють необхідність перегляду існуючої системи регулювання торговельної діяльності, здійснення трансформації національної інституційної системи регулювання торговельної сфери з урахуванням як національних чинників, так і глобальних.

Інституційна інфраструктура торговельної сфери являє собою сукупність суб'єктів регулювання, які забезпечують нормальне функціонування внутрішнього споживчого ринку, взаємодію та ефективне обслуговування товаровиробників та споживачів, безперебійне багаторівневе функціонування господарських відносин, взаємозв'язків суб'єктів ринкової економіки та регулюють рух товарно-грошових потоків [1]. Суб'єктами регулювання торговельної сфери можуть виступати інститути державного, недержавного та міждержавного типів. Кожен з них наділений різним правовим статусом та компетенцією.

В основі інституційної інфраструктури торговельної сфери має перебувати певний орган – Міністерство торгівлі, де приймають ключові управлінські рішення і який забезпечує координацію інших інститутів у процесі реалізації торговельної політики. Для реалізації торговельної політики в регіонах необхідним є створення регіональних управлінь у сфері регулювання торгівлі. На місцевому рівні найбільш доцільним є створення відділів з питань торгівлі у структурі місцевих державних адміністрацій, визначивши їх повноваження у торговельній сфері таким чином, щоб це дало можливість виробити ефективний механізм для розмежування функцій і повноважень між означеними вище органами і органами місцевого самоврядування з метою забезпечення якісного торговельного обслуговування.

В регулюванні торговельної сфери активну участь мають приймати недержавні та громадські організації, серед яких уже досить успішно діють Торгово-промислова палата України, товариство з захисту прав споживачів. На нашу думку, ефективну участь у цьому процесі можуть скласти й об'єднання суб'єктів ведення торгівлі та спеціалізовані організації у сфері торгівлі, що сприятиме більш ефективному представленню інтересів суб'єктів торгівлі у органах виконавчої та законодавчої влади; наданню суб'єктам торгівлі необхідної маркетингової, консалтингової, методичної та іншої допомоги. Не менш важливими для розвитку внутрішнього споживчого ринку є допоміжні інститути, які здійснюють юридичне оформлення торговельних відносин, забезпечують юридичне, фінансове, страхове обслуговування тощо. Крім того, в сучасних умовах необхідно зробити акцент на створення та розвиток громадських організацій споживачів, а також громадських організацій зі стандартизації, метрології, сертифікації, що підтверджується досвідом розвитку ринкової інфраструктури та формування конкурентного середовища в розвинутих країнах.

Важливу роль у регулюванні розвитку торговельних відносин виконують міжнародні торговельні організації, зокрема СОТ, ЮНКТАД, ЮНСІТРАЛ, МТП тощо. Вони формують договірно-правової основи торговельно-економічних відносин; виробляють домовленості щодо застосування на національному рівні комплексу торговельно-політичних засобів впливу на міждержавні торговельні зв'язки; сприяють досягненню домовленостей і розв'язанню торговельних спорів; забезпечують обмін інформацією та досвідом організації торговельно-економічних зв'язків.

Таким чином, нова парадигма регулювання торговельної сфери передбачає за необхідне формування адекватної інституційної інфраструктури з вертикальними, горизонтальними й діагональними зв'язками, що забезпечують рух необхідних ресурсів і процесів. Вона повинна забезпечити оптимальне співвідношення між попитом і пропозицією, прискорити оборотність товарів, знизити загальний рівень накладних витрат, сприяти формуванню цивілізованого та ефективного внутрішнього споживчого ринку.

Література

1. Міценко Н.Г. Регулювання діяльності підприємств роздрібної торгівлі: монографія / Н.Г. Міценко, Т.Г. Васильців, Н.М. Заярна. – Л.: Видавництво ЛКА, 2009. – 176 с.

Анастасія ЗАГАЙНОВА

ФГБОУ ВПО «Поволжский государственный технологический университет»,
г. Йошкар-Ола, Республика Марий Эл, Россия

ЭКОНОМИКА ЗНАНИЙ: ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РЕШЕНИЯ

В современной экономике развитие хозяйственной системы обеспечивается не только созданием материальных благ, но и нематериальными факторами, главными из которых являются знания и человеческий капитал. Поэтому практическая значимость вопросов формирования экономики знаний возрастает. Учитывая многоплановость проблемы формирования экономики знаний, остановимся на основных задачах исследования: выявим основные проблемы формирования «экономики знаний» и определим направления ее развития.

В области макроэкономики, на стыке политики и экономической науки, термин «экономика знаний» применяется в общемировом масштабе для обозначения общества будущего, к которому сейчас идет цивилизация развитых стран. Дебора Амидон в работе «Глобальный Импульс Стратегии Знаний» по этому поводу пишет: «В настоящее время проводятся сотни конференций, посвященных аспектам экономики, основанной на знаниях, во всех уголках Земного шара. То, что началось в 1987 году как инициатива, направленная на использование интеллектуального капитала нации, превратилось в глобальную повестку дня международного сотрудничества. Технология управления знаниями является универсальной и может применяться в малых, средних и крупных предприятиях» [1].

Выдвижение на передний план экономического развития человека и знаний свидетельствует о кардинальной трансформации факторов развития. На смену труду, капиталу и природным ресурсам пришли информация, знания, человеческий потенциал. Теперь рыночная стоимость товаров и услуг в развитых экономиках складывается преимущественно из ресурса знаний [2].

Развитие экономики знаний является, непрерывным, постоянно обновляющимся процессом, характеризующимся тем, что все большую долю валового продукта обеспечивают различные виды услуг (в первую очередь наукоемких). Знания и инвестиции в них оказывают непосредственное влияние на экономический рост и развитие современной рыночной экономики, а главную роль в создании добавленной стоимости в экономике знаний начинают играть высокотехнологичные, наукоемкие производства [3].

Поэтому на современном этапе развития национального хозяйства можно сказать, что «экономика знаний» – это экономика новой формы организации экономических отношений хозяйствующих субъектов, состоящая из трех основных компонентов: информационной экономики (в качестве одного из факторов производства); инновационной экономики (знания позволяют генерировать поток нововведений), глобальной сетевой экономик (Интернет – новая инфраструктура экономики).

Многокомпонентность экономики знаний обуславливает основную проблему ее развития: гармонизацию сложной системы взаимосвязей элементов, производящих различные типы знаний и обеспечение их практического приложения в рамках институционализации постиндустриальной экономики. Кроме того, существует проблема синхронизации целей и интересов общества, государства, науки и бизнеса в области экономики знаний.

Для решения обозначенных проблем, необходимо сделать следующее: определить стратегию инновационного развития экономики и общества; осуществлять государственную поддержку наукоемких отраслей по приоритетным направлениям экономики (реализация государственных программ); оптимизировать введенные налоговые стимулы в целях развития инноваций; институционализировать экономику знаний (осуществлять правовую защиту интеллектуальной